

Yüklenme Tarihi: 09.12.2024 **Kabul Tarihi:** 16.12.2024 **Yayın Tarihi:** 31.12.2024

Iğdır Futbol Kulübü Taraftarlarının Siber Zorbalık Düzeylerini Sosyo Demografik Özelliklere Göre Karşılaştırılması

Muhammet Kürşat URUŞ¹ , Ünsal TAZEGÜL^{2*} , Abdullah ALTUNHAN³ ,
Kubilay ÇİMEN⁴

¹ Iğdır Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı

² Iğdır Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

³ Mardin Artuklu Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

⁴ İstanbul Gelişim Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi

ÖZ

Yapılan bu çalışmanın amacı, Iğdır Futbol Kulübü taraftarlarının siber zorbalık düzeylerini sosyo demografik özelliklere göre karşılaştırmaktır. Çalışmada yöntem olarak; nicel araştırma yöntemi içerisinde yer alan nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini; Iğdır Futbol Kulübü taraftarları oluştururken örneklemini ise, tesadüfî örnekleme yöntemi ile seçilen ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 403 taraftar oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak; Kişisel Bilgi Formu Spor ve Seyircisinin Siber Zorbalık Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. “Spor Seyircisinin Siber Zorbalık Davranışları Ölçeği” Karaca (2019) tarafından geliştirilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde SPSS 20 programı kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde ilk olarak homojenlik ve normallik dağılımına bakılmıştır. Bunun için Kolmogorov-Smirnov (K-S) ve Shapiro Wilks testleri kullanılmıştır. Bu incelemeden sonra, verilerin analizinde parametrik olmayan test yöntemi kullanılmaya karar verilmiştir. Verilerin analizinde; Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi uygulanmıştır. Çalışmanın sonunda, cinsiyet, eğitim düzeyi, meslek ve maçları takip etme değişkenine bağlı olarak siber zorbalık skorunda farklılıklar belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Iğdır futbol kulübü, taraftar, siber zorbalık, sosyo demografik ve karşılaştırma.

Comparison Of Cyber Bullying Levels Of Iğdır Football Club Fans According To Socio Demographic Characteristics

ABSTRACT

The aim of this study is to compare the cyber bullying levels of Iğdır Football Club fans according to socio demographic characteristics. The causal comparison model within the quantitative research method was used as the method in the study. The universe of the study consists of Iğdır Football Club fans, while the sample consists of 403 fans who were selected by random sampling method and agreed to participate in the study voluntarily. The Personal Information Form and Sports Spectator Cyber Bullying Behavior Scale was used as the data collection tool in the study. “Sports Spectator Cyber Bullying Behavior Scale” was developed by Karaca (2019). SPSS 20 program was used in the analysis of the obtained data. In the analysis of the obtained data, firstly homogeneity and normality distribution were examined. For this purpose, Kolmogorov-Smirnov (K-S) and Shapiro Wilks tests were used. After this examination, it was decided to use non-parametric test method in the analysis of the data. Mann Whitney U Test and Kruskal Wallis Test were applied in the analysis of the data. At the end of the study, differences in cyberbullying scores were determined depending on the variables of gender, education level, profession and following the matches.

Keywords: Iğdır football club, fans, cyberbullying, socio-demographic and comparison.

* Sorumlu Yazar: unsal.tazegul@igdir.edu.tr

GİRİŞ

Zorbalık kavramı dünya çapında ilgi çeken, aileleri, liderleri ve araştırmacıları sorunun anlaşılması ve çözülmesi için araştırma yapmaya zorlayan konulardan biridir. Zorbalık asırlık bir toplumsal sorundur. Zorbalık işyerinde, evde, hapishanede, bakımevinde vb. gerçekleşebilir ancak en yaygın olarak okullarda görülür (Sanders ve Phye, 2004; Gueldner vd., 2008). Zorbalık, bireylerin sürekli karşılaşabileceği, bireyler arasındaki ilişkiyi etkileyen hem suçlu hem de mağdur açısından belirli sonuçlar doğuran bir durumdur. Zorbalıkla ilgili ilk çalışmaların zengin İskandinav ülkelerinde yapıldığı ve zamanla benzer araştırma ve çalışmaların dünyanın farklı yerlerinde yaygınlaştığı ortaya çıkmıştır (Berger, 2007). Zorbalık terimi ilk kez İsveçli bilim adamı Peter Paul Heinman tarafından "mobbing" terimiyle tanımlandı. Sonrasında Norveçli Dan Olweus ilk çalışmasında akran-okul zorbalığını tanımlamak için "mobbing" kelimesini kullanmış ancak daha sonraki çalışmalarda bu kelimeyi yeterli bulmaması sebebiyle "mobbing" yerine "bullying" kelimesini kullanmaya başlamıştır (Kılıç, 2009). Türk Dil Kurumu'na göre ise zorba, "gücüne güvenerek hükmü altında bulunanlara söz hakkı ve davranış özgürlüğü tanımayan (kimse); kefeneci, müstebit, mütegalibe, despot, diktatör" olarak açıklanmaktadır. Zorbalık ise, "zorbaca davranışta bulunma, müstebitlik olarak açıklanmaktadır" (TDK, 2023).

Zorbalıların kişilik özellikleri kısaca şöyledir:

Araştırmalar zorbanın, kontrol ve hakimiyet ihtiyacından dolayı mağdur üzerinde otorite yaratma eğiliminde olduğunu gösteriyor. Bazı zorbalılar kibirli ve narsisttir, bazıları ise zorbalığı utanç veya korkuyu gizlemek veya özgüvenlerini artırmak için kullanır. Bu kişiler başkalarını aşağılayarak kendilerini güçlü zannederler. Zorbalılar, arkadaşlık kurmanın ve sürdürmenin ve sosyal ilişkilerden keyif almanın doğasında var olan dışa dönük kişilik özelliklerine sahiptir. Ancak kaygı düzeyleri ve problem çözme becerileri zayıftır (Smokowski ve Kopasz, 2005). 15-20 yaşlarındaki 119 kişiye, okul yıllarında karşılaştıkları zorbalık olayında zorbanın neden zorbaca davrandığı sorulduğunda, %28'i zorbanın özgüveninin düşük olduğunu, %26'sı zorbanın soğuk biri olduğunu, %15'i sorunları olduğunu ve %9'u akranlarına baskı yapmak istedikleri için zorbalık yaptıklarını düşündüklerini söylediler (Frisen vd., 2007).

Siber Zorbalık

Teknolojinin küresel ölçekte gelişmesi toplumda büyük değişimleri ve gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Her yenilik ve değişimde olduğu gibi teknolojinin de bu hızlı gelişiminin hem olumlu hem de olumsuz etkileri bulunmaktadır. Dünya üzerinde hemen hemen her toplumun karşı karşıya kaldığı şiddet, terör, savaş, zorbalık gibi kavramlar teknolojinin gelişmesiyle sanal ortama siber şiddet, siber terörizm, siber zorbalık, siber savaş kavramları olarak taşınmıştır. Kişinin kimliğini gizleyebilmesi ve internet ve cep telefonları aracılığıyla istediği zaman ve istediği yerde başkalarına mesaj gönderebilmesi (Greene, 2006), başkalarına yönelik saldırgan, aşağılayıcı ve tehdit edici mesajların hızla yayılmasına olanak sağlamakta ve kolaylaştırmaktadır. Bilgi ve iletişim medyasının kötü niyetli kullanımı "siber zorbalık" adı verilen yeni bir sorun alanı yaratmıştır. Bu durum yayılarak küresel bir sorun haline gelmiştir (Karaca, 2019). Livingstone ve Brake (2010), sosyal ağların dünya çapında çocuklar ve gençler arasında hızla popüler hale gelmesinin nedeninin; kendini ifade etme, öğrenme ve kişilerarası ağlar oluşturma ve geliştirme, yakın ilişkileri ve mahremiyeti korumak ve yönetmek gibi önemli yeni olanaklar sunmasını ileri sürmektedir. Öte yandan kullanıcılara pek çok fırsat sunan internet teknolojisi ve yeni medya ortamları, aynı zamanda anonim kişisel bilgilerle karşılaşma, mahremiyetin kaybı gibi güvenlik sorunları ve riskleri de beraberinde getirmiştir. Bilgisayar, internet ve akıllı telefon kullanımının hızla artmasıyla birlikte siber zorbalık oranları da önemli ölçüde artmıştır. İnsan ilişkileri sanal ortama taşındığında zorbalık gibi sosyal yaşamın bazı sorunları sanal ortamda da yeni şekillerle karşımıza çıkmaktadır (Özbay, 2013). Teknolojinin karanlık yüzü olarak da tanımlanan siber zorbalık, literatürde dijital zorbalık, çevrimiçi zorbalık, elektronik zorbalık, internet zorbalığı gibi isimlerle kullanılmaktadır (Uluçay ve Melek, 2017). Teknolojinin kötü niyetli kişiler tarafından kullanılması, geleneksel zorbalığı sanal ortamlarda siber zorbalığa dönüştürmüş ve siber zorbalığın bireylere uygulanmasıyla siber mağduriyet ortaya çıkmıştır (Karaca vd., 2021). Siber zorbalık terimi ilk olarak Kanadalı eğitimci Bill Belsey tarafından tanımlandı. "Bir kişi veya grubun, bilgi ve iletişim teknolojileri aracılığıyla kasıtlı ve tekrarlı bir şekilde başka bir kişiye zarar vermesi eylemidir" (Belsey, 2003). Campbell (2005) siber zorbalığı e-posta, anlık mesajlaşma, sohbet odaları ve web siteleri gibi çeşitli teknolojiler aracılığıyla başkalarının taciz edilmesi olarak tanımlamıştır. Hinduja ve Patchin

(2009) siber zorbalığı, bilgisayarların, cep telefonlarının ve diğer elektronik cihazların başkalarına zarar vermek amacıyla sürekli ve tekrar tekrar kullanılması olarak tanımlamaktadır. Başka bir tanıma göre siber zorbalık, diğer insanlara rahatsız edici mesajlar göndermek veya sosyal saldırganlığa girişmek için dijital teknolojinin kullanılmasıdır (Lacey, 2007; Willard, 2007). Willard (2007) zorbalığın yeni bir türü olan siber zorbalığı, internet veya diğer iletişim araçları aracılığıyla başkalarına kasıtlı olarak zararlı ve saldırgan mesaj veya fotoğraf göndermek olarak tanımlarken, Smith vd., (2008) siber zorbalığı, kasıtlı ve elektronik iletişim araçlarının kendilerini kolayca koruyamayan kişilere karşı zararlı şekilde bir kişinin veya grubun kullanılması olarak ifade eder. Arıca (2009) e-posta, cep telefonu, çağrı cihazları, kısa mesaj hizmetleri ve web siteleri gibi bilgi ve iletişim teknolojilerinin kişi veya gruplar tarafından başkalarına zarar vermek amacıyla kasıtlı, tekrarlayan ve düşmanca eylemi destekleyen davranış olarak tanımlar. Ybarra ve Mitchel, siber zorbalığı inceleyen ilk kişilerdir. Bu araştırmacıların ilk tanımına göre siber zorbalık; çevrimiçi ortamda bir veya daha fazla kişiye karşı bilinçli ve aleni olarak yapılan saldırgan bir eylem olarak tanımladılar (Yurdakul, 2020). Siber zorbalık kavramı aynı zamanda birçok araştırmacı tarafından çevrimiçi zorbalık, dijital zorbalık, elektronik zorbalık, çevrimiçi zarar verme, çevrimiçi sosyal saldırganlık gibi farklı isimlerle de anılmaktadır (Eroğlu, 2014). Çevrimiçi ortamda başkalarına zorbalık yapan kişilere "siber zorba", bu tür davranışlara maruz kalanlara "siber mağdur", davranışı dışarıdan gözlemleyenlere ise "tanık" adı verilmektedir. Davranışın siber zorbalık olarak tanımlanabilmesi için belirli kriterlerin karşılanması gerekmektedir (Karaca vd., 2021):

- Bilinçli yapılmalı,
- Önceden planlanmalıdır,
- Tekrarlanmalı yani sürekli olmalı,
- Amaç insana zarar vermek olmalı,
- Bilgi ve iletişim teknolojisi kullanılmalıdır.

Siber zorbalık, fiziksel ortamda meydana gelen zorbalığa benzer. Siber zorbalığı geleneksel zorbalıktan ayıran ve daha güçlü kılan özellikler ise gizlilik, mekânsal ve zamansal kısıtlamaların olmaması, fiziksel şiddete ihtiyaç duyulmaması, mağdurların kolay erişilebilmesi ve etki yaratma becerisi, teknolojinin olanaklarını kullanarak mağdura baskı yapılmasının kolay olmasıdır. Ayrıca siber zorbalık günün 24 saati gerçekleşmektedir (Yaman vd., 2011). Siber zorbalık, akranlar arasındaki düzenli şiddet veya kişisel zorbalıktan daha tehlikelidir. Siber zorbalık mağdurları internetten uzak dursalar ve cep telefonlarını kapatsalar bile bu durum kendilerine elektronik ortamda yapılacak saldırıları engellememektedir. Uzmanların yaptığı araştırmaya göre siber zorbalığın çıkış nedenleri şunlardır: Yeni teknolojilerin gelişmesi ve bu teknolojilerin her türlü iletişime imkân vermesi, bu iletişim teknolojilerinin insan yaşamının her alanında etkili bir şekilde mevcut olması, kişinin adını gizleyebilmesi ve başkası gibi davranabilmesi kuralların yeterince açık olmaması ve eksikliklerin olması, teknolojinin etkili ve doğru kullanımı konusunda farkındalığın gelişmemesi (Jöger vd., 2010).

Yapılan bu çalışmanın amacı, Iğdır Futbol Kulübü taraftarlarının siber zorbalık düzeylerini sosyo demografik özelliklere göre karşılaştırmaktır.

YÖNTEM

Çalışmada yöntem olarak; nicel araştırma yöntemi içerisinde yer alan nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini; Iğdır Futbol Kulübü taraftarları oluştururken örneklemini ise, tesadüfî örneklem yöntemi ile seçilen ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 403 taraftar oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada veriler Kişisel Bilgi Formu, Spor Seyircisinin Siber Zorbalık Davranışları Ölçeği kullanılmıştır.

Spor Seyircisinin Siber Zorbalık Davranışları Ölçeği:

Araştırmada “Spor Seyircisinin Siber Zorbalık Davranışları Ölçeği” kullanılmıştır. Karaca (2019) tarafından geliştirilen ölçek 7 maddeden 5’ li likert tipinde oluşturulan bir ölçektir. Ölçeğin geneli için Cronbach Alpha katsayısının .95 olduğu belirlenmiştir (Karaca, 2019).

Verilerin Analizi

Elde edilen verilerin analizinde SPSS 20 programı kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analizinde ilk olarak homojenlik ve normalite dağılımına bakılmıştır. Bunun için Kolmogorov-Smirnov (K-S) ve Shapiro Wilks testleri kullanılmıştır. Bu incelemeden sonra, verilerin analizinde parametrik olmayan test yöntemi kullanılmaya karar verilmiştir. Verilerin analizinde; Mann Whitney U Testi ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Cinsiyet Değişkenine Bağlı Mann-Whitney U Testi Sonucu

	Siber Zorbalık
Mann-Whitney U	15783,500
Wilcoxon W	27108,500
Z	-3,394
P	,001

Yapılan Mann-Whitney U testi sonunda, Siber Zorbalık ve cinsiyet arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Tablo 2. Eğitim Düzeyi Değişkenine Bağlı Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Siber Zorbalık
Chi-Square	15,556
P	,000

Yapılan Kruskal Wallis testi sonunda, Siber Zorbalık ve Eğitim Düzeyi Değişkeni arasında Özdeşim boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Tablo 3. Meslek Değişkenine Bağlı Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Siber Zorbalık
Chi-Square	12,773
P	,012

Yapılan Kruskal Wallis testi sonunda Siber Zorbalık ve Meslek Değişkeni arasında istatistiksel

olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Tablo 4. Gelir Düzeyi Değişkenine Bağlı Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Siber Zorbalık
Chi-Square	1,147
P	,887

Yapılan Kruskal Wallis testi sonunda, istatistiksel olarak anlamsız bir farklılık belirlenmiştir.

Tablo 5. Maçları Takip Etme Yeri Değişkenine Bağlı Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Siber Zorbalık
Chi-Square	9,235
P	,010

Yapılan Kruskal Wallis testi sonunda, istatistiksel olarak anlamsız bir farklılık belirlenmiştir.

Tablo 6. Medeni Hal Değişkenine Bağlı Mann-Whitney Testi Sonucu

	Siber Zorbalık
Mann-Whitney U	14781,500
Wilcoxon W	21684,500
Z	-2,208
P	,027

Yapılan Mann-Whitney testi sonunda Siber Zorbalık ve medeni durum değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir belirlenmiştir.

Tablo 7. Deplasman Maçlarına Gitme Değişkenine Bağlı Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Siber Zorbalık
Chi-Square	21,284
P	,000

Yapılan Kruskal Wallis testi sonunda; Siber Zorbalık ve Deplasman Maçlarına Gitme Değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

Tablo 8. Taraftar Derneğine Üye Olma Değişkenine Bağlı Mann-Whitney Testi Sonucu

	Siber Zorbalık
Mann-Whitney U	11726,000
Wilcoxon W	60242,000
Z	-3,160
P	,002

Yapılan Mann-Whitney testi sonunda, Siber Zorbalık ve Taraftar Derneğine Üye Olma Değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık belirlenmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Yapılan istatistiki analizler sonunda, çalışma grubundaki erkeklerin siber zorbalık düzeyinin kadınlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların verdikleri cevapların analizi sonucu, cinsiyet değişkenine göre Siber Zorbalık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu istatistiki verilerden yola çıkarak erkeklerin siber zorbalık eğilimlerinin daha fazla olduğu, insanları sanal ortamda daha fazla taciz ettikleri ve insanlarla çatışma halinde oldukları söylenebilir. Yine kendilerini tuttukları takımla aşırı derecede özdeşleştirdiklerini ve takımlarına olan aidiyetlik düzeylerinin üst düzeyde olduğu söylenebilir. Yapılan literatür taraması sonucunda, çalışmamızın verilerini destekleyen çalışmalarla karşılaştırılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları aşağıda verilmiştir.

Çakıroğlu, (2022) yaptıkları çalışmalarda erkeklerin kadınlara oranla daha fazla siber zorbalık davranışında buldukları sonucuna ulaşmışlardır. Yapılan diğer araştırmalarda da: Yaman ve Sönmez (2015); Horzum ve Ayas (2011); Tanrıku, (2013), erkeklerin daha fazla siber zorbalık yaptığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte kızların erkeklerden daha çok siber zorbalık yaptığını bildiren araştırmalar da mevcuttur: Wolak vd., (2007); Keith ve Martin, (2005)..

Bazı araştırmalar, cinsiyet ve siber zorbalık arasında anlamlı bir ilişki olmadığını tespit etmiştir: (Kural, 2017; Özdemir ve Akar, 2011). Siber mağduriyet yaşamada cinsiyet açısından bir fark olmadığını ortaya koyan araştırmalar da mevcuttur: (Baştürk-Akça vd., 2015; Çivilidağ ve Cooper, 2013).

Siber zorbalık ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalardan birbirinden farklı bulgular elde edilmesi araştırmaların yapıldığı örneklemin, araştırmalarda kullanılan yöntemlerin ve ölçme araçlarının farklılaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmamızda eğitim düzeyi değişkenine göre siber zorbalık düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Çakıroğlu (2022)'nin futbol taraftarlarının siber zorbalık ölçeğine verdikleri yanıtlarda eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Yine Karaca'nın (2019) spor seyircilerinin zorbalık davranışlarını araştırdığı çalışmasında eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık tespit etmiş ve eğitim seviyesi yükseldikçe zorbalık düzeyinin düştüğü görülmektedir. Akbaba ve Eroğlu (2013)'nin yaptıkları araştırmada ilköğretim öğrencilerinin anne ve babalarının eğitim düzeyinin düşmesinin siber zorbalık yapma davranışlarını arttırdığını ortaya koymuştur

Kacar'ın (2023) çalışmasında eğitim seviyesine göre siber mağduriyet ve siber zorbalık puanları açısından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Aynı şekilde Yıldırım vd. (2019) yaptığı çalışmada, eğitim seviyesine göre siber mağduriyet ve siber zorbalık puanları açısından anlamlı bir fark olmadığını belirtmektedir.

Yapılan istatistiki analizler sonunda, serbest meslek grubundaki taraftarların siber zorbalık skorunun diğer meslek gruplarındaki taraftarlardan daha fazla gelişmiş olduğu belirlenmiştir. Emekli olan taraftarların

siber zorbalık skorlarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Bu istatistiki verilerden yola çıkarak, emekli taraftarların maçları zevk almak için izledikleri ve sosyal medyada siber zorbalık içeren davranışları daha az sergiledikleri söylenebilir. Serbest meslek grubundaki taraftarların ise, tutukları takımla daha fazla özdeşleştikleri ve sosyal medyada daha fazla siber zorbalık içeren davranışlar sergiledikleri söylenebilir. Serbest meslek grubundaki taraftarların günlük hayatları içerisinde sürekli farklı insanlarla iletişime girmeleri ve o insanlarla kimi zaman istemedikleri iletişim kurmaları bu meslek grubundaki taraftarların siber zorbalık düzeyini etkilediğini düşünülmektedir. Bu bulgulara paralel olarak daha önce yapılmış araştırmalarda aynı sonuçlara görülmüştür. Çakıroğlu'nun (2022) yaptığı araştırmada taraftarların siber zorbalık ölçeğine verdikleri yanıtlarda mesleklerine göre anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Karaca (2019) da yaptığı araştırmasında taraftarların mesleklerine göre siber zorbalık davranışlarında anlamlı farklılık tespit etmiştir. Açık vd., (2018)'de seyircilerin meslek durumu değişkenine göre taraftarlık tutumları arasında şiddete yönelik, kurumsal aidiyet ve toplam skor boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir.

Aylık geliri 2500-8000 arasında olan taraftarların siber zorbalık skorunun daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu veriler göstermiştir ki bireyleri ekonomik gelir düzeyleri düştükçe saldırganlık ve siber zorbalık düzeyleri artmaktadır. Bireylerin ekonomik düzeyleri arttıkça istek ve arzularını gerçekleştirme imkânı da artmaktadır. İstek ve arzularını gerçekleştiremeyen taraftar sanal ortamda siber zorbalık davranışları sergileyebilmektedir. Bu yönde yapılan araştırmalarda da benzer sonuçlar görülmüştür. Tippett ve Wolke (2014), gelir seviyesi arttıkça zorba olma ve zorbalığa uğrama olasılığının azaldığını belirtmektedir. Karaca (2019), yaptığı araştırmasında taraftarların gelir durumları düştükçe siber zorbalık davranışlarında artış belirlenmiştir. Çakır ve Horzum (2008), Gençer (2011), çalışmalarında düşük gelir düzeyine sahip bireylerin daha çok siber zorbalık davranışı sergiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Kacar (2023)'ın araştırmasında gelir düzeyine göre siber mağduriyet puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Geliri düşük olan bireylerin siber mağduriyet puanları, orta ve yüksek olanlara göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Siber zorbalık ve siber seyirci ortalamaları ise gelir düzeyi yüksek olanlarda daha yüksek bulunmuştur.

Maçları stadyumdan izleyen taraftarların siber zorbalık skorlarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Televizyondan izleyenlerin ise, siber zorbalık skorlarının daha az olduğu belirlenmiştir. Bu istatistiki verilerden yola çıkarak, maçları stadyumdan izleyen taraftarların tutukları takıma daha tutkulu oldukları, takımı için her türlü fedakârlığı yapabilecekleri ve sosyal medyada siber zorbalık içeren davranışları daha fazla sergiledikleri söylenebilir. Maçları televizyon izlemeyi tercih eden taraftarların ise, sosyal medyada daha az siber zorbalık içeren davranışlar sergiledikleri ve maç izlemelerindeki temel amacın zevk almak olduğu söylenebilir. Araştırmamızla aynı doğrultuda sonuç Çakıroğlu'nun (2022) çalışmasında da görülmektedir. Çakıroğlu (2022) araştırmasında takımlarının maçlarını stadyum ve online platformlarda izleyen bireyler; evde, kafe ve eğlence mekanlarında ve diğer platformlarda maçları takip eden taraftarlara nazaran siber zorbalık davranışlarına daha yatkın oldukları tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, futbol dünya çapında toplumsal bir hareket halini almıştır. Günümüzde futbol bir oyundan çok daha fazlasıdır; modern popüler kültürün derinliklerini keşfetmek için güçlü bir araçtır. Futbolu ne kadar iyi anlar ve analiz edersek, içinde yaşadığımız toplumu ve dünyayı da o kadar iyi anlarız. Bu çalışmada yeni bir oluşum içerisine giren toplumsal olarak farklı bir sinerji yaratmış Iğdır Futbol Kulübü taraftarlarının siber zorbalık özelliklerini araştırdık. Daha önce Iğdır Futbol Kulübü üzerine araştırmaların literatürde yapılmamış olması çalışmamızın bu konuda daha sonra yapılacak çalışmalara temel oluşturacağına inanılmaktadır.

KAYNAKÇA

- Açık, M., Düz, S., Karataş, Ö., Karademir, T., Kurak, K., Bayer, R., (2018). Türkiye Futbol Federasyonu 1. Ligindeki Taraftarlarının Fanatiklik Durumlarının İncelenmesi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 8-23.
- Akbaba, S., ve Eroğlu, Y., (2013). İlköğretim Öğrencilerinde Siber Zorbalık Ve Mağduriyetin Yordayıcıları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26(1), 105-121.
- Baştürk-Akça, E., Sayımer, İ., ve Ergül, S., (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Sosyal Medya Kullanımları

- Ve Siber Zorbalık Deneyimleri: Ankara Örneği. *Global Media Journal TR Edition*, 5(10), 71-86.
- Belsey, B., (2003). Always On, Always Aware. <http://cyberbullying.ca/> Erişim Tarihi (12.07.2023).
- Berger, K., (2007). Update on Bullying at School: Science forgotten? *Developmental Review*, 27, 90–126.
- Çakır, Ö. B. ve Horzum, M. B., (2008). Web Tabanlı Öğretim Ortamındaki Öğrencilerin İnternet Bağımlılığını Etkileyen Faktörler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41(1), 187 - 205.
- Çakıroğlu, B., (2022). Futbol Taraftarlarının Fanatizm Duyguları İle Siber Zorbalık Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul. 98.
- Çivilidağ, A. ve Cooper, H. T., (2013). Ergenlerde Siber Zorba Ve Öfkenin İncelenmesi Üzerine Bir Araştırma: Niğde İli Örneği. *International Journal of Social Science*, 6(1), 497-511.
- Eroğlu, Y., (2014). Ergenlerde Siber Zorbalık Ve Mağduriyeti Yordayan Risk Etmenlerini Belirlemeye Yönelik Bütüncül Bir Model Önerisi. Doktora Tezi, Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa. 395
- Frisen, A., Jonsson, A., Persson, C., (2007). Adolescents' Perception Of Bullying: Who Is The Victim? Who Is The Bully? What Can Be Done To Stop Bullying?, *Adolescence, Winter 42* (168): 749-61.
- Gençer, S. L., (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin İnternet Bağımlılık Durumlarının İnternet Kullanım Profilleri Ve Demografik Özelliklere Göre Farklılıklarının İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Teknoloji Bilimleri Anabilim Dalı, Isparta. 74.
- Greene, M.B., (2006). Bullying İn School: A Plea For Measure Of Human Rights. *Journal Of Social Issues* 62, 63-69.
- Gueldner, B. A., Isava, D. M., ve Merrell, K. W. (2008). How Effective Are School Bullying Intervention Programs? A Meta-Analysis Of Intervention. *School Psychology Quarterly*, 23(1), 26-42.
- Horzum, M.B. ve Ayas, T., (2011). Ortaöğretim Öğrencilerinin Sanal Zorba Ve Mağdur Olma Düzeylerinin Okul Türü Ve Cinsiyet Açısından İncelenmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 10 (20), 139-159
- Jöger T., Amado J., Matos A. ve Pessoa T., (2010). Analysis Of Experts" And Trainers" Views On Cyberbullying. *Australian Journal Of Guidance & Counselling*. 20(2), 169–181.
- Karaca, Y., (2019). Spor Seyircilerinin Zorbalık Davranışlarının İncelenmesi (Futbol Taraftarı Örneği).Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara.112.
- Karaca, M., Mutlu, T., ve Gencer, G., (2021). Siber Mağduriyet: Kavramsal Bir Çalışma. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 177-191.
- Keith, S. ve Martin, M.E., (2005). Cyber-Bullying: Creating a Culture of Respect in a Cyber World. *Reclaiming Children and Youth*. 13, 224-228.
- Kılıç, N., (2009). İlköğretim 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Zorbalık Düzeylerinin Yordanması (Konya İli Cihanbeyli İlçesi İlçe Merkez Örneği).Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara. 117.
- Kural, S., (2017). Futbol Süper Lig Takım Taraftarlarının Sporda Fanatizm Ve Şiddete İlişkin Görüşleri. Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara. 90.
- Özbay, A., (2013). Ergenlerde Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Aleksitimi Ve Öfke İfade Etme Biçimleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Özdemir, M. ve Akar, F., (2011). Lise Öğrencilerinin Siber-Zorbalığa İlişkin Görüşlerinin Bazı Değişkenler Bakımından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 4(4), 605-626.
- Sanders, C.E. ve Phye, G. (Edited). (2004). What Is Bullying? Bullying: Implication For The Classroom. Elsevier Academic Press.
- Smokowski, PR. ve Kopasz, KH., (2005). Bullying in School: An Overview of Types, Effects, Family Characteristics, and Intervention Strategies. *Children & Schools*, 27 (2):101-10.
- Tanrıkulu, T., (2013). Siber Zorbalık ile İlgili Değişkenlerin İncelenmesi ve Gerçeklik Terapisi Yönelimli Bir Müdahale Programının Siber Zorbaca Davranışlar Üzerindeki Etkisi. Doktora Tezi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya. 207.
- TDK., (2023). <https://sozluk.gov.tr/> Türk Dil Kurumu Sözlükleri.
- Tippett, N., ve Wolke, D., (2014). Socioeconomic Status And Bullying: A Meta-Analysis. *American Journal Of Public Health*, 104(6), e48–e59.
- Uluçay, D. M., ve Melek, G., (2017). Türkiye’deki Okullarda Siber Zorbalık: Bir Literatür Değerlendirmesi. *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 8 (30), 91-106.
- Willard, N., (2007). Cyberbullying And Cyberthreats. U.S.A. Research Pres.
- Wolak, J., Mitchell, K.J., ve Finkelhor, D., (2007). Does Online Harassment Constitute Bullying? An Exploration of Online Harassment by Known Peers and Online-Only Contacts. *Journal of Adolescent Health*. 41, 51-58.
- Yaman, E., Eroğlu, Y., ve Peker, A., (2011). Başa Çıkma Stratejileriyle Okul Zorbalığı ve Siber Zorbalık. İstanbul, Kaknüs Yayınları.
- Yaman, E. ve Sönmez, Z. (2015). Ergenlerin Siber Zorbalık Eğilimleri. *Online Journal Of Technology Addiction And Cyberbullying*, 2(1), 18-31.
- Yıldırım, A., Celikten, M., Desiatov, T., Lodatko, Y., (2019). The Analysis Of Teachers Cyberbullying, Cyber Victimization And Cyber Bullying Sensitivity Based On Varios Variables. *European Journal of Educational Research*, 8(4), 1029-1038.
- Yurdakul, Y., (2020). Siber Zorbalık Farkındalık Programının Ergenlerin Siber Zorbalığa İlişkin Farkındalıklarına Ve Siber Zorbalıkla Baş Etme Becerilerine Etkisinin İncelenmesi. Doktora Tezi Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara. 195.